

12. august 2025

UKA2025/110

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Nuna tamakkerlugu illuutiniq ilusilersuisarnermut, illuliortaatsinut, politikimik ineriartortitsinissamut suliaqaqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Erik Jensen, Siumut)

Tunngavilersuut:

Illuliortaaseq tassaannaangilaq illuutit illoqarfiillu iluani inuit inissaqartillugit aqqissuussisimaneq - aamma ilanngunneqartarput immitsinnut qanoq paasinersugut, kulturi, inuiaqatigiinni ineriartorneq inuunerissaarnissarlu. 6. september 2024-mi (EM2024/91) apeqquaqat aallaavigalugu oqallinnermut atatillugu erseqqissarneqartut, Kalaallit Nunaat pisariaqartitsivoq nuna tamakkerlugu illuliortaaseq pillugu politikeqalernissamut, siunissami illoqarfiit ineriartornissaanut tikkuussisumik aamma ilusilersuisimanikkut immitsinnut qanoq paasisarnitsinnik takutitsisussamik.

Oqallinnermut atatillugu saqqummiussinermi, Inatsisartuni ilaasortaasimasooq Najaaraq Møller (S) oqariartorpoq, illuliortaaseq pillugu politiki tassaassasoq takorluugaqarneq, ataatsimut kalaallit kulturiannit tunngavilik, puijuartitsinermik siunertaqartoq kiisalu sanaartukkat pitsaasut tamanit periarfissaqarfigineqarlutik pilersinneqarnissaat siuarsartariaqartoq – ilutigisaanik qulakkeerlugu illoqarfiit nunaqarfiillu ilisarnaataat immikkuullarissut ataqqineqarlutik ineriartortitsisoqassasoq.

Naalakkersuisut akissuteqaatsiminni (Ineqarnermut Naalakkersuisooq) akuersaarlutik akipput, *“avatangiisini sanaartukkat inuunitsinni sinaakutissatut atugarigipput”* aamma *“illuliortaatsit sakkutut, inuiaqatigiinni unammilligassanut annertunerusumik aqqiissutaasinnaasutut isigineqarnissaat taamatut pingaaruteqartigisoq”*. Naalakkersuisut ilanngullugu oqaatigaat, illuliortaaseq pillugu siunissami atuuttussamik politikimik suliaqarnissaq pilersaarusiornissarlu maannangaaq aallartissallugu naleqquttooq, aamma suliaqarnissamut peqataasussat attuumassutillit inuiaqatigiillu ataatsimut isigalugit peqataatinneqartarnissaat pisariaqartoq.

Illuliortaaseq pillugu politiki aamma periusarinerneqartut atuuttut ataqatigiissillugit ingerlanneqartariaqassaaq, ilanngullugit:

1. Sanaartornermik sanaartugassanillu ingerlatsinermi piujuartitsinissamik nunatsinni pilersaarut,
2. Namminersorlutik Oqartussat sanaartugassanik sanaartornissamullu aningaasaliisussanik pissarsiniarnermut politikiat,
3. Kommuneqarfinni illuliortaaseq pillugu politikit.

Siunnersuut una aqqutigalugu Siumut anguniagaqarpoq, Naalakkersuisut suliaq pingaarutilik manna piviusunngortillugu aallartittariaqassagaat, tassuunakkut:

- Nuna tamakkerlugu illuliortaaseq pillugu politikimik ineriartortitsinissaq aallartinneqassasoq, aamma sanaartorneq illoqarfinnillu ineriartortitsineq pillugit anguniagassat killissallu sunaassusersineqassasut.
- Naalakkersuisut oqaaseqaataanni EM2024/91-imi eqqaaneqartut naapertorlugit, periusissiorluni aallartittoqassasoq ilanngullugit suliasap immikkuualuttui sunaassusersineqassasut naammassineqarnissaanullu erseqqissumik pilersaaruteqartoqassasoq.
- Illuliortaaseq pillugu immikkut siammasissumillu ilisimasallit katersorneqassasut, kulturikkut, inuiaqatigiinni pissutsinut, inooriaatsitsinnut kiisalu sumiiffinni assigiinngissutsinut, soorlu nunaqarfinnut, ilisimasanik tunniussisussanik.
- Naalakkersuisut politikip siunnersuutaannginnerani inuiaqatigiinni oqaloqatigiittoqarnissaa kissaatigimmassuk, innuttaasunik peqataatitsineq siammasissoq aamma oqallinnermut peqataatitsineq qulakkeerneqassasoq.
- Politiki aqutsinerup namminerlu ingerlatsinissap akornanni oqimaaqatigiittumik ilusilersorneqarsimassasoq, taamaalilluni illuliortaaseq pillugu ataatsimoortumik takorluukkap aalajangersarneqarnissaa qulakkeerneqassammat, kisianni sumiiffinni nutaaliernerup imaluunniit immikkut sanaartugassanik namminersorluni suliaqarnerup killilersorneqannginnissaa qulakkeerneqassalluni.

Nunatsinni illuliortaaseq pillugu politikimik suliaqarnermi Naalakkersuisut aamma qulakkiissavaat, sanaartornermik sanaartugassanillu ingerlatsinermi atuuttut isumaqatigiissutit aammalu najoqqutaasut tunngavigineqartut malillugit ilusilersuisoqarnissaa, tamakkulu ullutsinnut naleqqussarlugit aammalu nammineq atugassanut illuutinillu ilusilersuinissamut takorluukkanut tulluarsarlugit. Tamakkununga ilaassapput ingerlatsinermit nassuiaatit piumasaqaatillu eqqarsaatigalugit pilersaarusiornissaq ilusilersuinissarlu, tamarmik isumaqatigiissuteqartarnernut atuuttussat - sanaartukkat piviusunngortinneqarnissaat suliariumannittussarsiuussisarnissallu ilanngullugit.

Tamakku ilaatigut makkuninnga imaqarput:

- AB 92 aamma ABT 93, tassaassut Danmarkimi sanaartornermi nalinginnaasutut isumaqatigiissutit, sanaartornermi sullissisunik ataasiakkaanik aqutsinermut tunngasut aamma sanaartugassap ataatsimoortillugu sanaartortitsinermut aqutsissutaasut.
- AP 95, Kalaallit Nunaannut naleqqussarneqarsimasooq, sanaartornermik sanaartugassanillu ingerlatsinermi sulisunik pisisussanillu tunniussinissamut akuersissutaasartut pillugit isumaqatigiissutit nalinginnaasut.
- ABR 89 aamma GBR 92, immikkut ilisimasallit immikkullu ikiortit pillugit sinaakkusiussatut aalajangersakkat.
- Sanaartornermut, sanaartugassanik ingerlatsinermut aammalu piginnittunut siunnersuinermit atatillugu 2012-imi aamma 2013-imi suliaqarnermut nassuiaatit, tassani aalajangersarneqarlutik siunnersortit suliassaak akisussaaffigisaallu.

Allagaqaatit uppersaasaatit taakku tassaapput sanaartornermi peqataasunut teknikikkut inatsisitigullu tunngavissat, aamma illuliortaaseq pillugu politikip siunertaanut atasumik isigineqartariaqarput - tassalu pitsaassuseq, piujuartitsineq kiisalu kulturikkut kingornussanik illersuinissaq qulakkeeqqullugu ilanngullugit naleqqussarneqartussat. Nuna tamakkerlugu illuliortaaseq pillugu politikip allagaqaatit uppersaasaataasut taakku taarsertussaassanngilaat, kisianni ersarissumik takorluugaqarluni periusissiorsimanikkut aqutsissutitut naleqqussarneqassapput, aamma nunatsinni immikkuullarissutsinik erseqqissisitsisuullutik periusissiatut atuutsinneqassapput.

-

Apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnermi aamma Naalakkersuisut akissutigisaat isumassarsiorfigalugit, makku tunngaviusumik sammineqarsinnaasutut siunnersuutigineqarput:

- Ataatsimoortumik illuliortaaseq pillugu tunngavigisaq: Oqaluttuarisaanermut ilisimasaqarneq aammalu nunatsinnut ineriartornermut ataqqinnineq.
- Kalaallit Nunaanni illuliortaaseq kulturikkullu kingornussat: Atajuartitsineq, nutarterineq aamma sumiiffinni immikkuullarissutsimik ilisarnaateqarneq.
- Piujuartitsineq silallu pissusaanut naleqqussarneq: Sanaartornermi avatangiisinut naleqquttumik aaqqiissutit aamma ninngusuunik pitsaasunillu ilusilersuineq, soorlu qarmaatissat atorlugit.
- Inuunerissaarnissaq aamma inuiaqatigiinni atugarissaarnermut tunngavissat: Kusanartunik, iluaqutaasunik tamanullu atoruminartunik illoqarfiit avatangiisaat inissiallu sanaartorneqarsimanissaat.
- Illoqarfinni nunaqarfinnilu aamma sumiiffinni namminerisamik ineriartortitsineq: Sumiiffinni aningaasarsiornikkut periarfissat, suliffissat aamma nunaqarfiit illoqarfiillu immikkuullarissusianik ataqqinnineq.
- Illuliortaaseq inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermut sakkussatut atorneqartoq: Nutaaliorneq, aningaasaliineq takornariartitsinerlu.

- Najugaqarnek: Inissiat attartukkat pitsaassusaat aamma najugarineqarsinnaasut assigiinngiaarnissaanik periarfissiineq.
- Malittarisassat: Nunatta immikkut ilisarnaataanut teknikikkullu periarfissanut naleqqussarnek, sumiiffinni nukissat aallaavigalugit.

-

Nuna tamakkerlugu illuliortaaseq pillugu politiki tassaanaangilaq sanaartornermut kisimi malittarisassanik aalajangersaasimanermut tunngavigneqartussaq - Kalaallit Nunaata siunissaa pillugu ataatsimut takorluugaqarluni erseqqissumik aqqissuussinissamut aamma periarfissiissutaasaaq. Apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinneq aamma Naalakkersuisut akissuteqaataat takutitsipput, suliamik aallartitsinissaq ullumikkut aallartissallugu naleqquttoq.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuut una tunngavigalugu sulinissaq aallartittussanngorparput, qulakkeerumallugu Nunarput sanaartorfiullualissasoq – tigussaasumik aamma kulturikkut - pitsaassuseqarluartunik, eqqarsaatigilluakkanik aamma takorluugaqartunik.

Pisortanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Naatsorsuutigineqarpoq, siunnersuutip suliarineqarnissaanut atatillugu ukiut ataaseq tamaat AC-tut sulisoqassasoq, 500.000 kroninik naleqassangatinneqartumik. Tamatuma kingorna pisariaqartinneqarumaarpoq ilisimasaqartunik kiisalu siunnersortinik suleqateqarnek, kisianni maannakkorpiaq aningaasartuutissat erseqqinnerusumik nalilersorneqarsinnaanngillat. Naatsorsuutigineqarpoq suliaq allartinneqarpat pisariaqartitat ersarinnerulissasut, aamma piareersaatit naammassineqareerpata. Naatsorsuutigineqarportaaq Naalakkersuisut ataavartumik Inatsisartunut paasissutissiissuteqartarumaartut, aamma pisariaqartutut nalilerneqarsimagaangat, aningaasaliinissamut siunnersuuteqartassallutik.

Namminersortunut aningaasaatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Naatsorsuutigineqarpoq, siunnersuut iluatsilluartumik piviusunngortinneqarpat, inuussutissarsiutinik ingerlatsisunut annikigisassaanngitsumik oqilisaassiumaartoq, allaffissornikkut ingerlatassat annikinnerulersinneqarnerisigut aamma sanaartukkat namminneq anguniagaannut naleqqussarnekqassasut naleqartitaannullu tunnganerulissasut, sumiiffimmi nukiit piusut tunngavigalugit.

Innuttaasunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Naatsorsuutigineqarpoq, siunnersuut iluatsilluartumik piviusunngortinneqarpat, innuttaasut allaffissornikkut ingerlatassat annikillisinneqassasut aamma sanaartukkat nammineq anguniakkanut naleqqussarnekqassasut naleqartitaannullu tunngaveqalissasut.